ЗОРЯ ГАЛИЦКА.

ЛЬВОВЪ. СУБОТА **Ч. 12.** дня 28 Сѣчня (9 Лютого) 1850.

Выходитъ що Середы и Суботы. Цѣна для одбирающихъ въ Редакціи: четвертьрочна 1 рень. 15 кр. ср.; пôврочна 2 рень. 30 кр. ср.; черезъ почты: четвертьрочна 1 рень. 35 кр. ср.; пôврочна 3 рень. 10 кр. срб.

Кромѣ мѣсяцослова накладомъ Института Ставропигіяньского выданого, вышовъ такожь ще другій пôдъ заглавіемъ: „Перемышлянинъ. Мѣсяцословецъ достопамятностей народныхъ на рôкъ 1850. Въ Перемышли черенками руского собор. крылоса.“ Выданый въ 12цѣ. на краснôмъ бѣлôмъ папери на взоръ алманахôвъ; цѣна 20 кр. срб. Першая часть обôймає родословіє его Величества цѣсаря, короткое лѣточисленіє достопамятныхъ рѣчей, таблицю стемпльовую и властивый мѣсяцословъ такъ по Юліяну якъ и по Григорію петачаный подвôйною краскою. Розумѣєся само зъ себе що „Перемышлянинъ“ вѣсъ рѣчей въ природѣ для тыхъ, що ся держатъ Григоріяньского мѣсяцослова, не хотѣвъ змѣнити и що то лише на карбъ неоглядности наборчика (зецера) брати треба, що для латинникôвъ по скôнченôмъ Студни 1850 новый рôкъ 1851 зачавъ съ Септемвріємъ. Лукавый! ôнъ ѹже на рôкъ 1851 не хоче имъ признати нѣ весни нѣ лѣта... Въ другôй части того Перемышлянина содержуются на 47. сторонахъ короткіи артикулы рускіи (такъ въ первотворахъ якъ и выпискахъ); выписки польскіи и нѣмецкіи а именно; Червоная Русь пôдъ своими властными владѣтелями съ родословіемъ владѣтелей Червоной Руси; о початку и ѹтвержденію ѹніи на рускôй земли; оба черезъ А. Д. сочиненѣ: наступаютъ по тôмъ выписки зъ рôжныхъ дѣлъ: Отрывокъ представленія Хмѣльницкого къ всѣмъ чинамъ републики польской; забавная бесѣда протопопа Гурского до Козакôвъ, зъ исторіи Малоросіи Маркевича, (въ языцѣ рускôмъ); „о латиньскôй азбуцѣ“ зъ дѣла Михаила Вишньевского; „Козаки“ зъ дѣла Трентовского; о родинахъ рускихъ спольщеныхъ (въ языцѣ польскôмъ); о „идолѣхъ рускихъ“ „о обливаню водою на Великъ-День;“ и „Торжество“ въ языцѣ рускôмъ; далѣй въ языцѣ нѣмецкôмъ: „для Г. Домчаньского“ ѹрваный каваломокъ зъ исторіи Роттека и два пінія церкви восточной; по тôмъ слѣдуе въ языцѣ рускôмъ. „Слово Василія Лѣтиньского на собранію въ Люблинѣ; символичніи значенія цвѣтôвъ деревъ и птиць въ поезіи народнôй рускôй зъ Костомарова; а на конецъ: „Пѣснь Опришкôвъ.“

Жичити належитъ, абы той Перемышлянинъ выходивъ що року и абы розкупленье того руского алманаха заохотило сочинителей и на часъ дальшій; але власне для того, що Перемышлянинови щире жичимо, тую ѹ-

вагу зробити должнимо, що лѣпше бы было, абы сочиненія и переводы або выписки лише въ рускомъ язицѣ содержувавъ, и абы на дальшій часъ подобныхъ артикуловъ якъ „Торжество" не умѣщувавъ; бо такіи цѣли, якіи той самъ въ собѣ стоячій на розповсюдненье намѣреный артикулъ мати здаеся — суть намъ цѣлкомъ чужіи. Чи подобніи напѣвы, якіи тое „Торжество" содержуе, чи намѣреніе, такіи напѣвы меже народомъ розширувати, утихомирать чи ще горше розъярать тыхъ, которіи ще доси не можуть ся освоити съ Русиною? Мы Богу дяковати при свободѣ конституційной уже досить далеко на передъ посунулисмося въ нашомъ житю народномъ, абы намъ на оборону нашихъ правъ народныхъ ажъ розширена такихъ напѣвовъ было потреба; таже чей и другимъ, которыхъ исторія по меже насъ помѣшала, повинновы бути вольно меже нами жити, а и засады конституційніи, а лише тымъ засадамъ вынимо обуджене нашого народного жита и освобожденье селянъ одъ подданьства — даютъ иноплеменникамъ и хоронатъ ихъ право до того. Чижъ треба ще и зъ нашои стороны давати поводу до новыхъ враждъ? Любва нашого власного а не ненависть чужого повинна бути для кождого спружиною до дѣланя нашихъ народныхъ!

Прошеніе о помощъ.

Русинъ безъ пѣсней не може жити; въ кождыхъ случаяхъ такъ благихъ якъ и прикрыхъ завше Русинъ спѣвати звиклъ; отжежъ оказуеся потреба сборника пѣсней рускихъ свѣтовыхъ. Для того просимо Васъ Ч. Ч. Родимцѣ умильно, рачте всѣ краснѣйшіи въ Вашихъ сторонахъ обикновенніи пѣсни зберати, а зобравши ихъ, рачте тутъ немедленно до Ч. Г. Сосновского ц. к. чиновника въ Львовѣ сдучайно прислати. — Тымъ самымъ причините ся и до поднесенія руской народности. Загадниемо тутъ тіи пѣсни зобравши и упорядковавши ихъ тискомъ и то малими пошитами на свѣтъ выдати. Надѣемся одъ народолюбія Ч. Ч. Родимцѣй такъ Галицкихъ якъ и Закарпатскихъ, що насъ въ нашомъ предпріятію вспрерти схочутъ.

Трещаковскій.

— Сими днями бѣгала по Львовѣ поголоска, якобы на житье одного Ч. руского Священника въ Бережаньскомъ чотыри мыли одъ Львова замахъ бувъ учиненый; тая поголоска естъ о тôлько фалшива якъ злослива.

— Вѣстникъ Вѣденьскій зъ дня 2. с. м. оголосивъ конституцію краеву для Тиролю и Форарлбергу а зъ 3. с. м. для Чехъ.

— Въ словяньско-нѣмецкихъ провинціяхъ Австріи (кромѣ Угоръ, Семограду, Кроаціи, Ломбардіи и Венецка) знаходятъ ся 82 Гимназія, зъ которыхъ 38 на коштъ державы утримуются; на тыхъ 38. Гимназіяхъ державныхъ вылучивши катехетовъ учатъ 266 професоровъ. Всѣмъ дѣйствительнымъ професорамъ якъ довго не наступитъ крайное упорядкованье, побольшитъ ся плата рочне о 200 а префектамъ о 300 р. срб.; корепетиціи заборонаются, понеже ся показало, що професоры тымъ, которіи на ныхъ ходятъ, больше спрыяютъ якъ тымъ, которіи не сутъ такъ маетними абы могли платити.

Сими днями надосланый естъ до Львова предплатителямъ Словарь старословенскій подъ надписомъ: — Lexicon linguae slovenicae veteris dialecti edidit F. Miklosich Vindobonae apud Guilelmum Braumüller c. r. bibliopolam aulicum 1850 — въ великомъ четверѣ 204 сторонъ. Кажда карта передѣлена, представляетъ слова словенски толковани греческими и латинскими словами, при чѣмъ указуется на сей стародавный источникъ, зъ которого словенское слово почерпнение естъ. Въ введенію тіи источники сутъ описани. Кто желаетъ имѣти понятіе о старословеньской

мовѣ, оуспоконтъ тою книгою сїе желанїе свое и предо всемъ оувѣритъ, що словенска, стара мова еще не заумерла, и есть живымъ корѣнемъ многогалузнетого дерева, безъ которого бы сїе дерево, сїи его галузы необходимо оусхли. Въ доказательство примѣры: баштина (батьчина) haereditas; босота non calceatum esse; възначь (възнакъ) retre; въсплашити (сполошити) terrere; лоскотъ strepitus; година hora; гадити (гудити) vituperare; изгонъ (выгонъ) expulsio; нукати (понука) exhortari; намокнути madefieri; добыти adipisci (добытокъ); бабити obstetricem agere; балванъ, баловаиъ statua; бана balneum; батогъ baculus (Peitsche); баштинъ (батьчинъ) patris; безбожникъ deum tollens (atheista); близната gemelli; блювати vomere; бо enim; богатство divitiae; бокъ latus; бродити transire; бръдовка lactuca (бородавка); брѣгъ (берѣгъ) ripa; быкъ taurus; брытва novacula; брити (обрити) tondere; быстръ citus; бѣганїе fuga; бѣгати fugere; бѣдовати, бѣда; бѣлость albor; варити coquere; васнь contentio; виръ vortex; волъ bos; вратьба (воротка) magia; вѣно dos; вѣко palpebrie; гость, hospes (nicht vom Gaste, и Циціеро мовитъ, що слово hostis давнѣйше не означало врага); господарь dominus; думати putare; искра scintilla; клопотъ strepitus; кромъ extra; и. т. д. Сїи примѣры най послужатъ къ тому, що, чимъ давнѣйши паматники словеньски читаютса, тымъ бôльше знаходитса тамъ такихъ слôвъ, котори до нынѣ межи нашимъ народомъ оупотребляютса; но также най си зъ того берутъ на оувагу наши Русины, абы са не ôтчуждали ôтъ старословенской мовы, и Г. Миклочиша словарь старанно перегладали; а тогда не будутъ зойкати за словами рускими, бо будутъ ихъ досить мати, и не будутъ посуджувати за великорусизмы, де тôлько заходитъ запомога старословеньскою мовою, ко которôй всѣ Славаны прибѣгаютъ, абы нею свои словесности пôдкрѣплати. Бо що то ми за руска мова зъ Словара самого линдого перебрана по руски? Правда она зрозумѣла, али тымъ, що са по польски оучили читати и писати, но при тôмъ также по нѣмецки, по латински, и по французски и. п. стосунки примушаютъ мене шукати стану. — Тай потôмъ насмѣвалиса зъ насъ, що наша мова така: написати латинско-польскими буквами. а буде польска. М. М.

Такъ есть! И теперъ дѣютъ ся дивніи рѣчи.

(Конецъ).

Зайшовъ си тамъ и парубчакъ молоденькїй, бравъ си прикладъ ôтъ старшихъ, та потагнувъ троха бôльше — якъ пристало; а вже дуже въ ночи пôзно попрашавъ са — та до дому повертавъ. На другїй день вый, шовъ на двôръ близкїй сосѣдъ того дому — где родины; оувяжае, щось лежитъ — приступае — огладае — а то Михалъ вже — скôстнѣлый.

Що дивнѣйше! Треба мати на оувазѣ; хотай громада тверезa, въ набожности за все ревна — а предцѣ Богъ всемогущїй, зôславъ крестъ сватый на нюю. Не минувъ во рôкъ ще зъ повна, а три трупы вже лежало — въ трупници — оденъ на самъ Великдень, другїй въ Рождество Христово, а третый въ саму — сыропустную Недѣлю; а всѣ три — зъ пїаньства.

Якъ судите добри люди, чи то простїи выпадки?

Моа громадка, пôзнала въ тôмъ палецъ Божїй — и где якїй еще блудный, переставъ са напивати.

2.

Незабавкомъ а приходитъ вже до мене — торонкїй пїакъ. — Бо прошу васъ честни люди — чи много е такихъ селъ, абы са въ нихъ незнаходивъ хоть оденъ, такїй блудный, що Божїй образъ калае, що самъ себе бесчеститъ; що здоровье си тырае, власну працю нѣвечитъ? О вы са люди придивали,

*

та сами ся покохали?! — Оже приходитъ до мене, и радитъ ся що чинити, бы ся пїаньства позбути; и самъ мовитъ же не видитъ для себе ратунку, но горѣвку закидати, на воздержность шлюбовати. — Миломъ прїявъ той первый крокъ до поправы; но знаючи, якъ глубоко сей налогъ въ нѣмъ вкорѣнивъ ся — мовлю: — не тяжко то шлюбовати, но чи чуешъ ты ся въ силѣ, та чи маешъ ты надѣю той шлюбъ святый доховати?! — Поручивъемъ ему тое, абы уже отъ сей хвилѣ переставъ горѣвку пити, и абы въ часъ означеный знову до мене зголосивъ ся. Приходитъ часъ означеный, и Иванъ ся зголошае; еще хочу оттягати — пробовати, алежъ онъ мя дуже проситъ, дабы конче шлюбъ прїяти, онъ нѣколи до горѣвки не буде ся навертати. По службѣ Божой въ Недѣлю одобравъемъ шлюбъ отъ него — торжественно. — Тѣшивъемъ ся тымъ такъ дуже, якъ ся тѣшитъ матенонька, коли ся ей повертае зъ лютой борбы дитина. Но не довго але трвала моя радость; не минуло ще полъ року, а вже чую же Иванъ ся по крыйому напивае; далѣ — далѣ, ба вже мовитъ, же онъ ся безъ горѣвки при роботѣ не обойде — якъ рыба безъ воды. И назадъ повернувъ до своей пїяцкой — досконалости.

Хочетеся довѣдати о состоянїю его маєтку та господарства? Если ся кому притрафитъ, въ наше село приѣхати, поглядайте на полудне, а впаде вамъ заразъ въ очи одна лѣпанка зъ каменя, покритая где некуди старенькими снопочками; — нѣ то хлѣвецъ, нѣ то буда — то цѣлесенькїй маетокъ, — то мешканье Ивана. А люди вамъ щиро скажутъ, же на томъ то самомъ мѣсци, его отецъ бувавъ оденъ зъ заможнѣйшихъ, Девятирскихъ господаровъ. Стодола бувало трещала отъ хлѣба — въ стайни конѣ; на оборѣ овецъ та худобы, въ хлѣвѣ безрогъ повно; въ коморѣ всякого добра, що душа запрагла, въ хатѣ скринѣ повнѣсенки, та гроша якъ черепковъ, ось зъ побытои копы горщей. — А нынѣ на томъ мѣсци и курочки не знайдешъ, абы хоть одно яйце на Великдень объватити! — А чомужь то онъ такъ бѣдный? не оденъ ся запытае; — чи погорѣвъ? — Нѣтъ. — Може злодѣй знѣвечивъ? — Где тамъ. — Що за лихо! Хибань нещастни выпадки, до тои нужды го привели? — Хранъ Боже! — Га — запевно слабовытый, нездужае працювати? — Попытайте людей прошу, не оденъ вамъ тое скаже, якъ онъ въ корчмѣ напивавшись, веселливый, жартовливый, о закладъ взявъ монету, що держитъ два крайцари, межи зубы и — приломавъ ю на двое!... Али ще якїй недовѣрокъ загадае: „Та щожъ зъ того же онъ силный, але може не цѣкавый, та му праця не вдаеся?" — О колька миль зъ Девятира, знаютъ его добре люди, же онъ муляръ досконалый; а въ селѣ го каждый знае, же горнчаръ ще досконалшїй. — И щожъ то за причина его такъ тяженькои недоли? — Ничь иншого, но одно нещасливое — пїаньство!

А знаете добри люди якїй зъ него Христїянынъ? — Попытайте знову прошу, а каждый вамъ съ смуткомъ скаже, же вже болше якъ два роки, не видѣвъ го нѣкто въ церквѣ.

И такъ то сей налогъ лютый, не только же чоловѣка до крайной приводитъ нужды; но що горше и о Бозѣ, та о власномъ вѣчномъ щастю погадати не допуститъ!

Чи и то выпадокъ простый?

О! нѣтъ. — То есть истиный допустъ Божїй, то есть силный Божїй палецъ, вказуючїй явно, живый и ясный прикладъ, къ покаянїю для другихъ!!!

Девятиръ дня 3. Сѣчня 1850.

І. Чеховичъ,
Священникъ мѣсцевый.

Выдаватель и одповѣдательный Редакторъ А. ПАВЕНЦКІЙ. Типомъ М. Порембы.